

7. Синёв В. Н., Стожок Л. С. Коррекционная работа на уроках географии и естествознания во вспомогательной школе. К.: Рад. школа, 1977.

8. Товстоган В. С. Основи географії зі спец методикою викладання: Навчально-методичні рекомендації до лабораторних занять. Херсон: ХДУ, 2004. 12 с.

9. Топузов О. М. Поняття розвитку самостійного творчого мислення в дидактиці географії. «Педагогіка і психологія», 1997, № 2 С. 43–48.

REFERENCES

1. Ampilova, L. P., Shulzhenko, L. S., Shakhov, Yu. I. (1993). Dyferentsiatsiia heohrafichnoi osvity ta yii orhanichniy zviazok z natsionalnoi istoriieiu, movoiu, kulturoiu. Problemy heohrafichnoi osvity v Ukraini. [Differentiation of geographic education and its organic connection with national history, language, and culture. Problems of geographic education in Ukraine]. Tez.dop./Red.kol. P. H. Shyshchenko /vidp.red/ ta in. Kyiv, S. 102–103. [in Ukrainian]

2. V. O. Lyra, L. K. .Odynchenko. (2004). Heohrafiia Ukrainy. Pidruchnyk dlia 9 klasu dopomizhnoi shkoly.[Geography of Ukraine. Textbook for the 9th grade of the auxiliary school]. K.: Blahovist. [in Ukrainian]

3. Zmist ta korektsiina spriamovanist vyvchennia heohrafiy v dopomizhnii shkoli: Nauk.-metod posibnyk. (1996). [The content and corrective focus of studying geography in an auxiliary school: Scientific method manual]. Ukl. V. O. Lyra. K.: IZMN, 52 s. [in Ukrainian]

4. Prohramy z heohrafiy dlia 5-9 klasiv dopomizhnoi shkoly. (2014). [Geography programs for 5-9 grades of secondary school]. K. [in Ukrainian]

5. Protsyk, I. H. (2001). Navchalno-materialna baza dlia vyvchennia shkilnoi heohrafiy.[Educational and material base for studying school geography.] Metod. Rekomendatsii. – Ternopil : SMT " Aston", 68 s. [in Ukrainian]

6. Proskurniak, O. I., Kovalenko, V. Y. (2017). Spetsialni metodyky vykladannia dystsyplin pryrodnycho-heohrafichnoho ta istorychnoho tsykladu [Special methods of teaching natural-geographical and historical cycle subjects] : navch. metod. posib. Kharkiv : Styl-Yzdat. 216 s. [in Ukrainian]

7. Synëv, V. N., Stozhok L. S. (1977). Korrektsionnaia rabota na urokakh heohrafiy y estestvoznaniia vo vspomohatelnoi shkole. [Corrective work in the lessons of geography and natural science in the auxiliary school]. K.: Rad. Shkola. [in Ukrainian]

8. Tovstohan, B. C. (2004). Osnovy heohrafiy zi spets metodykoiu vykladannia : Navchalno-metodychni rekomendatsii do laboratornykh zaniat [Basics of geography with special teaching methods: Educational and methodological

recommendations for laboratory classe]. Kherson : KhDU, 12 s. [in Ukrainian]

9. Topuzov, O. M. (1997). Poniattia rozvytku samostiinoho tvorchoho myslennia v dydaktytsi heohrafiy. «Pedahohika i psykholohiia» [The concept of the development of independent creative thinking in didactics of geography. "Pedagogy and psychology"], № 2. S.43–48. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ЗАВИТРЕНКО Долорес Жораївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: інклюзивний підхід при викладанні спеціальних методик.

БЕРЕЗЕНКО Наталія Олегівна – здобувач кафедри кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: підручники для інклюзивної освіти, активні методи навчання в інклюзивній освіті.

НАГОРНА Олена Василівна - кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: спеціальна освіта, інклюзивна освіта, діти з особливими освітніми потребами, технології інклюзивного навчання.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

ZAVITRENKO Dolores Zhoraiivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Special Education of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: an inclusive approach in teaching special techniques.

BEREZENKO Natalia Olegivna – is a Post-Graduate Student of the Department of Pedagogy and Special Education of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: textbooks for inclusive education, active methods of learning in inclusive education.

NAHORNA Olena Vasylivna- Candidate of Pedagogical Sciences, senior teacher of the Department of Special Education and Human Health of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: special education, inclusive education, children with special educational needs, technologies of inclusive education.

Стаття надійшла до редакції 13.01.2024 р.

УДК 378

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-213-146-151

КАБИШ Марина Юрївна –

кандидат філологічних наук,

докторантка Інституту професійної освіти НАПН України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0454-6065>

e-mail: marinkabysh@gmail.com

ЦІЛІ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ДИСЦИПЛІН ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Світовий та вітчизняний досвід свідчить, що принципові позитивні зміни в освітній системі нездійсненні доти, доки не відбувається адекватного підвищення якості професійної діяльності викладачів, що виявляється у їхній педагогічній майстерності. На всіх етапах розвитку освіти проблема формування та розвитку педагогічної майстерності була і залишається однією із ключових, тому що ефективність навчання та виховання підрастаючого покоління, підготовка фахівців перебуває у прямій залежності від готовності та здатності викладача виконувати свої педагогічні функції. У зв'язку з цим особлива увага зосереджена на проблемі розвитку педагогічної майстерності викладача. Актуальність досліджуваної проблеми потребує визначення її об'єкту розвитку педагогічної майстерності викладача загалом освітніх дисциплін закладу професійної освіти. Високі соціальні вимоги до особистості викладача потребують від нього стратегічного мислення, бачення перспектив модернізації освітнього процесу, умінь ставити перед собою цілі і завдання та вчасно і ефективно їх досягати.

Мета статті – визначення й обґрунтування цілей розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін закладу професійної освіти. У роботі розглянуто цілі як очікувані і проміжні результати дії викладача, охарактеризовано процес цілепокладання, проаналізовано певні вимоги до його здійснення. У результаті дослідження спроектовано ієрархію цілей розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін закладу професійної освіти.

Доведено, що від спроектованого комплексу цілей і завдань залежить і зміст розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін. Природно, зазначений зміст виявляється через основні компоненти і функції педагогічної діяльності. Подальші наукові матеріали будуть присвячені проектуванню змісту розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін закладу професійної освіти на основі охарактеризованого комплексу цілей.

Ключові слова: педагогічна майстерність; професійна освіта; загальноосвітні дисципліни; мета; ієрархія цілей; цілепокладання.

KABYSH Maryna Yuriyivna –
candidate of philological sciences,
doctoral student of the Institute of professional education of the
National academy of sciences of Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0454-6065>
e-mail: marinkabysh@gmail.com

AIMS OF DEVELOPING THE PEDAGOGICAL SKILLFULNESS OF GENERAL EDUCATION DISCIPLINES TEACHERS OF THE PROFESSIONAL EDUCATION INSTITUTIONS

The world and Ukrainian experience shows that fundamentally positive changes in the educational system cannot be implemented until there is an adequate increase in the quality of teachers' professional activity which is manifested in their pedagogical skillfulness. At all the stages of the development of education, the problem of forming and developing the pedagogical skillfulness was and remains one of the key ones, because the effectiveness of educating the younger generation, training specialists is directly dependent on the readiness and ability of teachers to perform their pedagogical functions. In this regard, special attention is focused on the problem of developing the teachers' pedagogical skillfulness. The relevance of the researched problem requires defining and justifying the aims of developing the pedagogical skillfulness of general education disciplines teacher of the professional education institution. High social demands on the teacher's personality require strategic thinking, a vision of the prospects for the modernization of the educational process, the ability to set aims and objectives and achieve them in a timely and effective manner.

The purpose of the article is to define and justify the aims of developing the pedagogical skillfulness of general education disciplines teachers at the professional education institution. The work considers aims as expected and intermediate results of teachers' actions, characterizes the aim-setting process, and analyzes certain requirements for its implementation. As a result of the study, the aims hierarchy for developing the pedagogical skillfulness of general education disciplines teachers of the professional education institution was projected.

It was proved that the content of developing the pedagogical skillfulness of general education disciplines teachers depends on the projected set of aims and tasks. Naturally, the specified content was revealed through the main components and functions of the pedagogical activity. The further scientific materials will be devoted to the design of the content of developing the pedagogical skillfulness of general education disciplines teachers of the professional education institution on the basis of the characterized set of aims.

Key words: pedagogical skillfulness; professional education; general education disciplines; aim; aims hierarchy; setting aims.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасна професійна освіта орієнтується на педагогічного працівника, який покликаний готувати конкурентоспроможних, професійно мобільних, висококваліфікованих робітників з високим творчим потенціалом, здатних до ефективної діяльності в різних сферах (виробничій, освітній, суспільній тощо). Саме тому цілеспрямований, неперервний розвиток педагогічної майстерності викладачів, зокрема загальноосвітніх дисциплін, в контексті поєднання можливостей формальної, неформальної та інформальної освіти є найактуальнішою проблемою сучасної професійної освіти. З іншого боку, високі соціальні вимоги до особистості викладача потребують від нього стратегічного мислення, бачення перспектив модернізації освітнього процесу, умінь ставити перед собою цілі і завдання та вчасно і ефективно їх досягати.

Не зайве вказати, що саме цілі є тими інструментальними засобами, що визначають зміст, методи та форми розвитку педагогічної діяльності викладачів, оскільки надають їй стратегічної організованості, особистісної усвідомленості та

продуктивності. Тому обґрунтування цілей є вкрай важливим, актуальним етапом розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін закладів професійної освіти. Це спонукає більш детально розглянути питання сутності цілей, їх роль в розвитку педагогічної діяльності викладача, зміст процесу постановки цілей тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема організації і методики обґрунтування цілей навчання, виховання чи розвитку особистості детально розглядається у працях М. Варій, І. Гриценка, С. Занюка, Б. Копильчака, В. Ортинського, Г. Романової, В. Семиченка та інших дослідників. Однак, на нашу думку, проблему визначення і обґрунтування цілей розвитку педагогічної майстерності педагога, зокрема викладача загальноосвітніх дисциплін, іще остаточно не вирішено.

Метою статті є визначення й обґрунтування цілей розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін закладу професійної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. У психологічному словнику мета (ціль) визначається як ідеальне уявлення результату, який має бути досягнутий в ході діяльності людини. Мета виконує вкрай важливу соціальну функцію: збуджує, активізує, спрямовує волю і активність особистості на реалізацію «... життєво важливих для неї дій, вчинків, поведінки, діяльності» [6, с. 209]. Отже, мета – це те, до чого прагне людина, задля чого вона живе, навчається, працює, чого вона намагається досягнути у своїй свідомій діяльності. Підтримуємо думки учених і у тому, що цілі діяльності завжди передбачають наявність мотивів діяльності [1; 7; 8]: без вектору «мотив-мета» свідомо діяльність не здійснюється. Зупинимо увагу на цьому аспекті більш докладно.

Отже, цілі як очікувані і проміжні результати дій викладача пов'язані з мотивами його педагогічної діяльності. Психологи визначають мотив (від лат. *moveo* – штовхаю, рухаю) як спонукальну причину дій і вчинків людини (те, що штовхає до дії) [6, с. 96]. У свою чергу, мотиви тісно пов'язані з потребами, які за своєю сутністю відображають нестаток людини в чомусь конкретному, а мотиви спонукають її діяти задля задоволення цієї потреби. Щоб зрозуміти психологічні механізми розвитку педагогічної діяльності (а відтак, і педагогічної майстерності) викладача, узагальнимо теоретичний пошук у вигляді таких положень психологічної теорії діяльності:

- виникнення цілей обумовлюється потребами і мотивами людини;
- джерелом активності людини є потреба, яка після зустрічі з предметом конкретизується, усвідомлюється суб'єктом, що спричинює появу мотиву – того, заради чого здійснюється дія чи діяльність;
- поняття мети співвідноситься з поняттям дії так, як поняття мотиву – з поняттям діяльності;
- дія управляється як метою, так і мотивом, при цьому виконання сукупності дій і є діяльність;
- мета діяльності завжди залежить від мотиву, але «... для того, щоб предмет або явище дійсності стало метою нашої діяльності, необхідне попереднє усвідомлення людиною, що даний предмет має відношення до задоволення наявної в неї потреби» [8, с. 390];
- якщо мотив і мета зіставляються між собою (наприклад, викладач відчуває потребу в знаннях сучасних цифрових технологій задля організації ефективної педагогічної взаємодії, і він розпочинає самостійно навчатися на інтернет-курсах), виникає діяльність; якщо мотив і мета не збігаються (викладач прагне набрати необхідну кількість годин для зарахування підвищення кваліфікації, а тому бере участь лише у тих заходах (семінарах, вебінарах, конференціях тощо), де кількість годин підвищення кваліфікації засвідчується відповідним сертифікатом), виникає дія;
- дії виникають внаслідок мотивів-стимулів, проте позитивний результат має розвивальний

вплив і, в ідеалі, мотиви-стимули можуть перетворитися в мотиви-інтереси.

Отже, потреби і мотиви, навіть позитивні і різноманітні, створюють потенційні можливості розвитку викладача, його педагогічної майстерності, оскільки реалізація цих спонук залежить від уміння особи ставити цілі і досягати їх в неперервному самовдосконаленні. Мова про *цілепокладання* (постановка науково обґрунтованих і практично досяжних цілей) і *цілевиконання* (поетапне виконання системи дій, спрямованих на досягнення цілей) [6].

Науковці висловлюють єдність думок у тому, що цілепокладання в педагогічній діяльності слід розглядати як цілісний процес саморегуляції поведінки людини, визначення спрямованості особистості, «... своєрідний вектор її активності» [7]. Цілепокладання і цілевиконання учені найчастіше пов'язують з такими етапами: постановка мети, її обґрунтування; мисленнєве передбачення результату і способу його досягнення; апробування мети діями; конкретизація кінцевої мети у вигляді проміжних цілей; вибір із декількох цілей однієї найбільш реальної; обґрунтування витрат часу і сил; побудова плану дій; досягнення мети; перевірка ступеню досягнення мети – відповідності бажаним, фактичним та унормованим результатам.

Таким чином, *метою досліджуваного процесу* є системний, цілеспрямований розвиток педагогічної діяльності викладачів загальноосвітніх дисциплін закладів професійної освіти задля забезпечення високих рівнів зростання професіоналізму, майстерності, творчої активності педагогічних працівників, досягнення яких забезпечується їх неперервним професійним самовдосконаленням у курсовий та міжкурсний періоди за відповідними напрямками (розвиток педагогічної майстерності викладачів у системі підвищення кваліфікації; розвиток педагогічної майстерності викладачів у системі методичної роботи закладу професійної освіти; розвиток педагогічної майстерності викладачів у системі методичної роботи обласних навчально-методичних центрів; опанування досвідом професійно-особистісного зростання при відвідуванні відкритих занять, педагогічних шкіл, майстерень тощо; розвиток педагогічної майстерності викладачів у процесі підготовки та проведення занять, виховних заходів; розвиток педагогічної майстерності викладачів у процесі виконання науково-педагогічних досліджень; розвиток педагогічної майстерності педагогічних працівників засобами методичних об'єднань викладачів), серед яких професійно-особистісний саморозвиток є домінуючим, системотвірним компонентом.

Справедливо, на нашу думку, Р. Курок указує, що задля досягнення запланованих освітніх результатів необхідно дотримуватися певних вимог до здійснення цілепокладання [4]. Зокрема, *ясність* цілей має відношення до досягнення запланованих результатів: не варто ставити незрозумілі, розмиті цілі, за якими не проглядаються шляхи, засоби, механізми прогнозованих дій. Дотримання цієї вимоги в перебігу розвитку педагогічної

майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін забезпечує чітке розуміння педагогічними працівниками, які новітні знання, уміння, навички насамперед вони мають формувати, які здібності, яку педагогічну техніку розвивати, які сучасні засоби навчання опановувати. Крім того, при урахуванні вказаної вимоги до постановки цілей, стають зрозумілими шляхи, засоби, форми підвищення педагогічної майстерності.

Діагностичність цілей учені пов'язують з установленням методів, засобів, інструментів вимірювання та оцінювання результатів їх досягнення. Нагадаємо, що однією із класифікацій педагогічних цілей є так звана «Таксономія Блума». Ще у 1956 р. група вчених під керівництвом Б. Блума запропонувала диференціювати освітні цілі-результати на три групи: когнітивну, афективну і психомоторну. Вказана таксономія побудована на основі ієрархії освітніх результатів: для оволодіння більш високим рівнем слід набути позитивного досвіду виконання завдань попередніх, нижчих за складністю рівнів, які відрізняються у кожному із трьох доменів. Відтак, задля забезпечення ефективності формулювання цілей розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін доцільно розробити дієву методику, надійний діагностичний інструментарій вимірювання і оцінювання результатів цього процесу. Крім того, висунення, обґрунтування і коригування цілей і завдань розвитку педагогічної майстерності викладачів має здійснюватися на основі постійного вивчення потреб і можливостей учасників освітнього процесу, а також умов функціонування освітнього середовища.

Ієрархічність цілей навчання, виховання чи розвитку особистості взагалі ґрунтується на декомпозиції загальної мети, розкритті структури, коли за певними ознаками її поділяють на складники. Декомпозицію застосовують для того, щоб показати, якими способами окремий виконавець має досягти основної, генеральної мети. Для унаочнення зв'язку між генеральною метою, цілями і підцілями її досягнення використовують «дерево цілей» [3; 5].

Проектування цілей формування чи розвитку особистості більшість дослідників здійснюють через результати, оскільки «...цей спосіб характеризується високим рівнем інструментальності» [4, с. 263]. Варто згадати про такий метод цілепокладання, як SMART – спеціально розроблений спосіб правильної постановки людиною цілей в будь-якій діяльності – професійній, науковій, спортивній чи взагалі в побуті. Зокрема, поняття SMART з англійського – розумний, кмітливий. Цю методику постановки цілей розробив у 1954 р. Пітер Фердинанд Друкер – професор менеджменту Нью-Йоркського університету. Розглянемо аббревіатуру-назву методики, яка допомагає встановлювати і досягати цілей, за літерами: S (specific) – мета має бути конкретною, однозначною, чітко визначеною і точною, одновекторною в досягненні; M (measurable) – слід обґрунтувати критерії

досягнення цілі, прогрес її досягнення необхідно вимірювати: якщо мета піддається вимірюванню, можна оцінити ефективність кожного етапу її досягнення; A (achievable) – ще на етапі постановки цілі вартує переконатися, що вона є досяжною. Натомість мета не повинна бути легкою в досягненні, як і занадто тяжкою: перед формулюванням мети важливо врахувати свої можливості і ресурси, щоб бути впевненим у її досягненні за принципом «хоч і тяжко, але можливо!»; R (relevant) – мета має бути реальною: ставимо перед собою лише такі завдання, які можемо вирішити (не варто планувати створення Perpetuum Mobile – вічного двигуна, бо заздалегідь знаємо, що цей проєкт провальний); T (timed) – слід зафіксувати час, до якого мета має бути досягнутою, поставлене завдання виконане; але при цьому не варто перебільшувати чи недооцінювати час виконання завдання.

Звісно, викладач формує цілі не тільки на власний розсуд, а й під впливом громадських інститутів, які транслиють особистості певні норми, установки, цілі-цінності. Природно, кожна людина засвоює, інтерпретує їх вибірково, на основі своїх ідеалів, вартостей життя, системи особистісних смислів і цінностей. Відтак, услід за В. Семиченко визнаємо, що цілі детерміновані предметним змістом, інтелектуальним розвитком особистості викладача. При цьому варто погодитися з тим, що цінності, як і цілі особистості, є найголовнішим мотиваційно-смысловим утворенням, вони визнаються основним фактором розвитку особистості [7], важливою спонукою людини.

Відтак, основу системи («дерева») цілей розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін (рис. 1) складає головна мета, яка деталізується комплексом стратегічних, тактичних та оперативних цілей. При цьому поетапна, послідовна реалізація цілей нижчого порядку дозволяє забезпечити досягнення головної мети розвитку досліджуваної інтегративної властивості. Головною метою досліджуваного процесу є неперервний розвиток педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін закладів професійної освіти. Вказана мета визначається на державному рівні, зокрема у законодавчих або підзаконних нормативно-правових актах.

Додамо, що цілеспрямований розвиток педагогічної майстерності викладачів сприяє задоволенню суспільного запиту на педагогічних працівників закладів професійної освіти з високим рівнем професіоналізму. Досягненню цього бажаного результату має забезпечити поділ, розчленування головної мети на структурні елементи нижчого порядку – стратегічні цілі. Стратегічні цілі-орієнтири розвитку педагогічної майстерності викладача загальноосвітніх дисциплін конкретизуються в *тактичних* цілях. Відповідно структурі педагогічної майстерності, запропонованій І. Зязюном [2], до таких проміжних відносно стратегічних цілей-орієнтирів відносимо педагогічну спрямованість, професійну компетентність, педагогічні здібності і педагогічну

техніку. Далі виокремлюємо *оперативні цілі*, пов'язані з розвитком ідеалів, інтересів, ціннісних орієнтацій викладача, різновидів його професійної компетентності (дидактичної, предметної, методичної, екологічної, інклюзивної та ін.), дидактичних, комунікативних (комунікабельність; гнучкість і швидкість мислення у педагогічних ситуаціях; висока культура мови та мовлення), перцептивних, організаторських, сугестивних, дослідницьких, гностичних, експресивних, конструктивних (проективних) та ін. здібностей, техніки мовлення, техніки педагогічного спілкування, техніки навіювання тощо. Відмітимо, що *оперативні цілі* окреслюють і визначають ті конкретні завдання, які слід виконати задля досягнення тактичних і стратегічних цілей розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін.

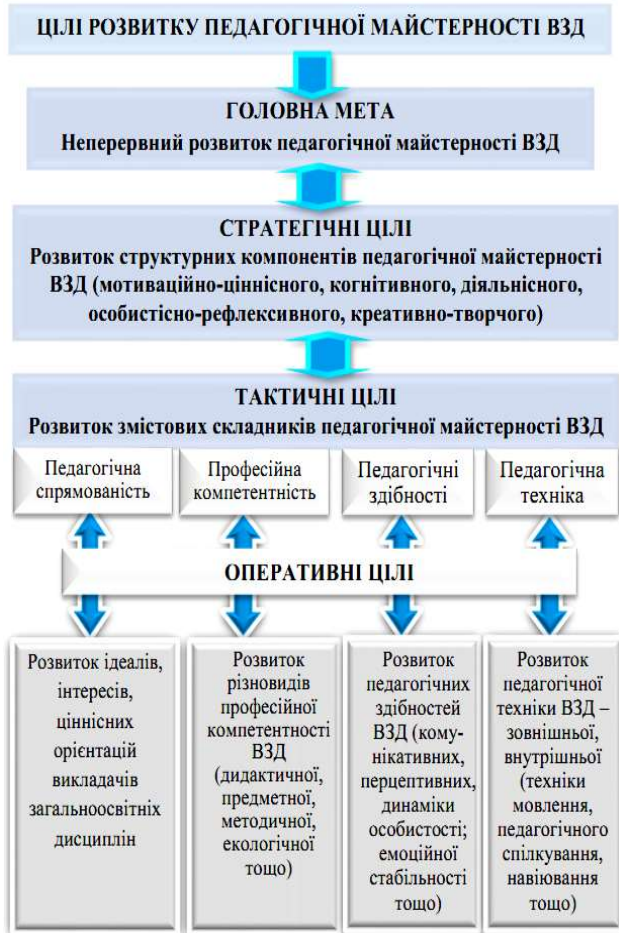

Рис. 1. Ієрархія цілей розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін (ВЗД)

Висновки та перспективи подальших розвідок наперед. Отже, від спроектованого комплексу цілей і завдань залежить і зміст розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін. Природно, зазначений зміст виявляється через основні компоненти і функції педагогічної діяльності.

Подальші наукові матеріали будуть присвячені проектуванню змісту розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх

дисциплін закладу професійної освіти на основі охарактеризованого комплексу цілей.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Варій М. Й., Ортинський В. Л. Основи психології і педагогіки: навч. посібн. Київ: «Центр учбової літератури», 2007. 376 с.
2. Зязюн І. А., Крамущенко Л. В., Кривонос І. Ф. Педагогічна майстерність: підручник / За ред. І. А. Зязюна. Київ: Вища шк., 1997. 349 с.
3. Копильчак Б. В. Використання методу дерева цілей в стратегічному управлінні молодіжними громадськими організаціями. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 19. С. 63–67.
4. Курок Р. О. Розвиток правової компетентності педагогічних працівників економічних коледжів: теорія і методика: монографія. Київ: ТОВ «ЦП «КОМПРИНТ», 2022. 422 с.
5. Морохова В. О., Кошій О. В. Концептуальні основи стратегічного управління. Луцьк: Луцький НТУ, 2016. 56 с.
6. Психологічний словник / за ред. В. І. Войтка. Київ: Вища школа, 1982. 215 с.
7. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2004. 335 с.
8. Трофімов Ю. Л., Рибалка В. В., Гончарук П. А. Психологія: підручник / за ред. Ю. Л. Трофімова. Київ: Либідь, 2005. 560 с.

REFERENCES

1. Variy, M. Y., Ortyns'kyy, V. L. (2007). *Osnovy psykholohiyi i pedahohiky* [Basics of psychology and pedagogy]: navch. posibn. Kyiv: «Tsentr uchbovoyi literatury». 376 s. [in Ukrainian]
2. Zyazyun, I. A., Kramushchenko, L. V., Kryvonos I. F. (1997). *Pedahohichna maysternist'* [Pedagogical skillfulness]: pidruchnyk / za red. I. A. Zyazyuna. Kyiv: Vyshcha shk. 349 s. [in Ukrainian]
3. Kopyl'chak, B. V. (2017). *Vykorystannya metodu dereva tsiley v stratehichnomu upravlinni molodizhnymy hromads'kymy orhanizatsiyamy* [Using the goal tree method in the strategic management of youth public organizations]. *Prychornomors'ki ekonomichni studiyi*. Vyp. 19. S. 63–67. [in Ukrainian]
4. Kurok, R. O. (2022). *Rozvytok pravovoyi kompetentnosti pedahohichnykh pratsivnykiv ekonomichnykh koledzhiv: teoriya i metodyka* [Developing legal competence of pedagogical workers of economic colleges: theory and methodology]: monohrafiya. Kyiv: TOV «TSP «KOMPRYNТ». 422 s. [in Ukrainian]
5. Morokhova, V. O., Koshchyy, O. V. (2016). *Kontseptual'ni osnovy stratehichnoho upravlinnya* [Conceptual foundations of strategic management]. Luts'k: Luts'kyy NTU. 56 s. [in Ukrainian]
6. *Psykhoholichnyy slovnyk* [Psychological dictionary]/ za red. V. I. Voytka (1982). Kyiv: Vyshcha shkola. 215 s. [in Ukrainian]
7. Semychenko, V. A. (2004). *Psykhoholohiya pedahohichnoyi diyal'nosti* [Psychology of the pedagogical activity]: navch. posib. Kyiv: Vyshcha shkola. 335 s. [in Ukrainian]
8. Trofimov, Yu. L., Rybalka, V. V., Honcharuk, P. A. (2005). *Psykhoholohiya* [Psychology]: pidruchnyk / za red. Yu. L. Trofimova. Kyiv: Lybid'. 560 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КАБИШ Марина Юрївна – кандидат філологічних наук, докторантка Інституту професійної освіти НАПН України.

Наукові інтереси: система розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін закладів професійної освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KABYSH Maryna Yuriyivna – candidate of philological sciences, doctoral student of the Institute of professional education of the National academy of sciences of Ukraine.

Scientific interests: system of developing pedagogical skillfulness of general education disciplines teachers of the professional education institutions.

Стаття надійшла до редакції 15.01.2024 р.

УДК 378.147.091.33-02722:78(0435)

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-213-151-155

КОЛОСКОВА Жанна Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, старший викладач кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4880-1443>
e-mail: z.v.koloskova@cuspu.edu.ua

МУЗИЧНО-ТВОРЧЕ ПРОЄКТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА (НА МАТЕРІАЛІ КУРСІВ «ХУДОЖНЬО-СЦЕНІЧНА КУЛЬТУРА» ТА «МЕТОДИКА МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ»)

Авторка статті розкриває проблему музично-творчого проєктування як засобу розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців музичного мистецтва (на матеріалі курсів «Художньо-сценічна культура» та «Методика музичного виховання»). Враховуючи потребу суспільства у конкурентоспроможних фахівцях, автор актуалізує проєктну діяльність як засіб їх підготовки до фахової діяльності. Метою статті є рефлексія автора щодо виконаних проєктів студентів спеціальності 014.13 Середня освіта. Музичне мистецтво ЦДУ ім. В. Винниченка межах навчальних дисциплін «Художньо-сценічна культура» та «Методика музичного виховання». Авторка наголошує, що запровадження проєктної діяльності має більшу ефективність серед студентів старших курсів, які вже мають певний рівень теоретичних знань, що потребують практичного втілення. Таким чином, груповий проєкт як форма роботи був запропонований студентам-бакалаврам (IV к.) в процесі вивчення курсу «Методика музичного виховання» для аналізу підручників НУШ галузі «Мистецтво» та заповнення Гугл-таблиці, перевагою якої є відкрита форма редагування з можливістю спільного заповнення та користування всіх студентів групи. Також проєктна діяльність здійснювалася й студентами-заочниками магістерського рівня другого року навчання в межах дисципліни «Художньо-сценічна культура», що готували проєкти у вигляді монолекції-концерту, у яких вони презентували себе як виконавці та лектори в одній особі. Груповий проєкт магістрантів другого курсу денної форми навчання мав на меті постановку музичної казки за мотивами С. Карпенка на лібрето С. Дяченка «Срібна Дівчинка», у якій студенти не тільки виявили свої акторські здібності, виконували музичні номери, а й танцювали та займалися підготовкою декорацій вистави. У підсумку авторка приходиться до висновку, що участь студентів у проєктній діяльності сприяє розвитку їх самостійності та творчої активності, що є свідченням її ефективності.

Ключові слова: проєктна діяльність, магістранти, художньо-сценічна діяльність, методика музичного виховання, постановка музичної казки.

KOLOSKOVA Zhanna Volodymyrivna –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor and Senior Lecturer of the Department of Art Education of the Central Ukrainian State University named after Volodymyr Vynnychenko
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4880-1443>
e-mail: z.v.koloskova@cuspu.edu.ua

MUSIC CREATIVE DESIGNING AS A MEANS OF DEVELOPING PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE MUSIC ART SPECIALISTS (BASED ON MATERIAL OF THE "ARTISTIC AND STAGE CULTURE" AND "METHODS OF MUSIC UPBRINGING" COURSES)

The author of the article reveals the problem of music creative design as a means of developing the professional competence of future music specialists (based on the material of the courses "Artistic and Stage Culture" and "Methods of Music Education"). Given the need for competitive specialists in society, the author actualizes project activities as a means of preparing them for professional activity. The purpose of the article is the author's reflection on the completed projects of students majoring in speciality 014.13 Secondary Education. Musical Art of the V. Vynnychenko Central State University within the frames of the "Artistic and Stage Culture" and "Methods of Music Upbringing" disciplines. The author emphasizes that the introduction of project activities is more effective among senior students who already have a certain level of theoretical knowledge that needs to be put into practice. Thus, a group project as a form of work was offered to bachelor's students (IV year) in the process of studying the "Methods of Music Upbringing" course to analyze the NUS textbooks in the field of "Art" and fill out a Google spreadsheet, the advantage of which is an open form of editing with the possibility of joint filling and use by all students of the group. The project activity was also carried out by second-year part-time master's students in the "Artistic and Stage Culture" discipline, who prepared projects in the form of a monolecture-concert in which they presented themselves as performers and lecturers in one person. The group project of second-year full-time master's students aimed to stage a musical fairy tale based on E. Karpenko's "Silver Girl" to a libretto by S. Dyachenko, in which the students not only showed their acting skills, performed musical numbers, but also danced and prepared the scenery for the performance. As a result, the author concludes that students' participation in project activities contributes to the development of their independence and creative activity, which is evidence of its effectiveness.